

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 44

Sobota, 2. junija 1934

Leto IX

Nameščenci proti srednjeveški reakciji

Ljubljanski in mariborski privatni nameščenci protestirajo proti nameravanemu atentatu na njih pravice

V torek, dne 29. m. m. se je vršilo v Ljubljani v dvorani Delavske zbornice ob polni dvorani in vestibulu protestno zborovanje nameščencev, ki ga je sklicala ljubljanska podružnica Zveze privatnih nameščencev Jugoslavije.

Poročala sta s. Josip Petejan in s. Ciril Štukelj.

Privatni nameščenci se morajo boriti za izboljšanje svojega položaja. S svojimi in s sodelovanjem z delavskimi organizacijami so si že marsikaj priborili. Delno pokojninsko zavarovanje, razmeroma moderni obrtni zakon in zakon o zaščiti delavcev.

Sedaj pa silijo poslodavci nameščence in delavce, da se bore za ohranitev tega, kar že imajo, da branijo to, kar so si v reakcionarni Avstriji priborili že pred petindvajsetimi leti. V svoji novi domovini pa se morajo boriti, da se jim to ne vzame.

Delodajalci in ideologi meščan-skofašistične miselnosti bobnajo, da hočejo odpraviti politiko in razredni boj. Ali so v tem primeru izživeli razredni boj delavci in nameščenci? Ne! Poslodavci nastavljajo nož s tem, da hočejo kratiti delavcem in nameščencem že zdavnaj pridobljene pravice. Razredni boj se je pričel v tem primeru z one strani.

Po delodajalskem načrtu bi bili oškodovani ne le nameščenci, marveč tudi delavci, vajenci.

Za vse te predlagajo delodajalci bistvena poslabšanja. Odpravi naj se vajeniški pouk ob delovnih dneh med delom ter vrši ob nedeljah in zvečer po sedmi uri itd. Zanimivo bi bilo poznati ta načrt delodajalcev v vseh podrobnostih.

Intrige so začeli poslodavci že takrat, ko so skušali uvesti za nameščence delavske knjizice.

K obrtnemu zakonu naj se izdajo potrebni pravilniki, novelizira pa zakon le toliko, kolikor je potreben pojasnil. To je naša zahteva.

Značilno je tudi, da se ta gospoda (v Skoplju) ogreva za stanovsko državo, kar pomeni toliko, kakor da naj dobe delodajalci pravico diktature nad nameščenci in delavci. V Italiji organizirajo tako državo že trinajst let, toda Mussolini je nedavno sam pripoznal, da ne gre. Moderna tehnika in socialne razmere niso primerne za srednjeveško sožitje človeštva. Isti glasovi prihajajo iz Nemčije in Avstrije. Naša država pa je poleg tega predvsem agrarna.

Mi napravim vsem tem »problemom« zmešanih filozofov in premetenih kapitalistov

zahtevamo enakopravnost.

To pravico imamo. Gospodje naj rajši plačujejo v redu davke, če hočejo biti vsaj tako dobri državljani, kakor se delajo. Naj ne izkoriščajo države in državljanov, naj ne taje davkov in redno plačujejo ono, kar zahteva država od njih. Preveč zgledov že imamo v praksi. Preveč imajo sodnije opraviti s takimi delikti.

Zato pa, ker smo nameščenci tudi državljani, ki se imamo pravico boriti za svoje interese, je naša dolžnost, da strnemo svoje vrste.

Žid, kristjan, Francoz, Anglež itd., vsi podjetniki so edini. Nam pa hočejo natvezati razliko med narodi in verniki.

Njim gre za profit, v tem so si edini; nam gre za pravice, ki jih še nimamo in smo socialno šibkejši; ali naj se mi prepiramo za taka vprašanja, ko nam je težak socialni položaj skupen?

Kako bi bili bedasti in smešni, če bi poslušali vsa šušljanja v naša ušesa!

Značilno je tudi, da časopisje še ni obsodilo atentata poslodavcev na obrtni zakon, oziroma nameščence in delavce, pač pa indirektno odvrčalo nameščence od našega shoda. Kako pretresljive opise socialne bede pa prinašajo časih. Solze bi oblike čitatelja, če bi veroval iskrenosti teh opisov. Sedaj pa molče. Molče, ko pripravljajo delodajalci za delavce in nameščence udarec, ki more povzročiti le še slabše socialne razmere.

Če zamorca oblečeš v salonsko suknjo, ostane zamorec. Židovi mesta Jerihe, tako pravijo, so se podrli od trobentanja izraelske vojske. To se pravi, kapitalist ostane kapitalist in njegov ideolog njegova opora tudi ob najbolj svetohlinskem licu. Židovi Jerihe so se podrli od trobentanja, to pa danes več ne velja. Tarnanje, vzdihovanje zaradi slabih razmer ničesar ne odpravi. Krivic ne odpravi nobena trobenta. Danes je potrebna borba, za borbo je pa neobhodno potrebna močna enotna strokovna organizacija: svobodne strokovne organizacije, h katerim pripada tudi Zveza privatnih nameščencev Jugoslavije.

Lepo uspelo zborovanje mariborskih privatnih nameščencev

Tudi v Mariboru je protestno zborovanje trgovskih in privatnih nameščencev, ki sta ga sklicali Zveza privatnih nameščencev Jugoslavije in »Pomočniški odbor« minulo sredo v dvorano Delavske zbornice izredno lepo uspelo. Obisk je bil rekorden.

Na zborovanju je poročal predsednik Zveze sodrug Petejan, ki je v stvarnem in temperamentnem govoru orisal položaj nameščencev in razkrinal nakane podjetnikov, ki

Delavci in nameščenci morajo zavračati vse ideologije, ki silijo nazaj v srednji vek in ki imajo namen, zaslužiti delavca in nameščence.

Mi zahtevamo enakopravnost. Vsak drugačen koncept je krivičen in za nas nespremljiv.

Izvajanja govornikov je zborovanje sprejemalo s ponovnim burnim odobravanjem.

Soglasno je bila končno sprejeta naslednja

Resolucija:

Najavljena je že dalje časa novela k obrtnemu zakonu z dne 5. novembra 1931, ki ima namen, določiti pomen dvoumnih ali nasprotujočih si določb zakona. To zagotovilo je dal zastopnikom delavstva že eden ministrov za obrt, trgovino in industrijo, češ, da vlada zakona ne namerava bistveno izpreminjati. Istotak je namen pooblastilnega zakona, ki je bil sprejet z državnim proračunskim zakonom.

Delavske zbornice so sporazumno z delavskimi in nameščenskimi strokovnimi organizacijami v ta namen že predložile pristojnim ministrstvom konkretne predloge, ki odgovarjajo navedenemu stališču.

Poslodavske zbornice pa so na svojih tajnih konferencah sklenile načrt reforme, ki pomeni silno poslabšanje veljavnega obrtnega zakona zlasti glede na veljavne pravice privatnih nameščencev, ker izloča gros teh nameščencev iz nameščenskega prava, ter uvršča pod enako poslabšano delavsko pravo. S tem bi bili nameščenci prizadeti predvsem glede odpovednega roka, pridobljenih pravic do odpravnin in drugih socialnih ugodnosti.

Zbrani nameščenci najenergičneje protestirajo proti zahrbtni nakani poslodavcev. Obenem opozarjajo na konkretne predloge delavskih zbornic ter pooblastilni zakon, ki dopušča izpremembo zakona le v definicijo dvoumnih in nasprotujočih si določb.

Nameščenci in nameščence apelirajo na gospoda ministra za obrt, trgovino in industrijo ter na gospoda ministra za socialno politiko in narodno zdravje, da načrt poslodavskih zbornic zavrneta, ker je nesocialen in reakcionaren ter nasprotuje tudi duhu mednarodne socialne politike in upoštevata konkretne predloge delavskih zbornic, ki odgovarjajo tendenci pooblastilnega zakona in načelu ministrstva.

so na skrivaj izdelali načrt za poslabšanje obrtnega zakona. Zborovalci so ves čas živahno pritrjevali izvajanjem govornika in naglašali, da si pridobljenih pravic ne bodo pustili okrniti.

Zborovanje je pozdravil tudi predsednik »Pomočniškega odbora« g. Vrisk, za »Društvo odvetniških uradnikov« pa g. Gilčvert, nakar je bila soglasno sprejeta protestna resolucija, ki bo predložena na merodajnih mestih.

Italijanske intrige

Madžarska bo obtžila tudi Čehoslovaško

Madžarski tisk razširja izmišljene vesti o obmejnih konfliktih, ki jih baje povzročajo namenoma češki obmejni organi na madžarski meji. Madžarska vlada namerava vložiti pri Društvu narodov pritožbo proti Čehoslovaški, kakor svoječasno proti Jugoslaviji. Madžari bodo samo za eno blamažo bogatejši, za katero se bodo lahko zahvalili italijanskim intrigam.

Mednarodna konferenca dela

Te dni se vrši v Ženevi 18. mednarodna konferenca dela.

Na dnevnem redu te konference so jako važna socialnopolitična vprašanja. Predvsem je na dnevnem redu uvedba 40-urnega delovnega tedna, zavarovanje za nezaposlenost in razne oblike pomoči za nezaposlene, načini počitka, pridobljene pravice delavcev ob selitvi iz države v državo, zavarovanje za onemoglost, starost in smrt, zaposlitev žen itd.

Prva tri vprašanja se bodo obravnavala v sklepi debati, ostala šele v prvi debati.

Jugoslavijo bodo na tej konferenci zastopali: predsednik delegacije je Konstantin Fotič, drugi delegat Dušan Jeremić, namestnik in izvedenec Radovan Matija Sević. Dalje: dr. Krmpotić Marijo, Milena Atanačkovičeva; delegat delodajalcev Djoka Curčin, delegat delojemalcev ter kot izvedenec dr. Živko Topalović.

Litvinovi predlogi razburjajo Anglijo

Litvinov je v svojem ženevskem govoru o razorožitvi dal Društvu narodov v najljudnejši obliki ultimata. V njegovih izjavah je vpletena pozitivna zahteva, da mora Društvo narodov nekaj ukreniti proti onim državam, ki poizkušajo rušiti mednarodne zakone. Če se to ne zgodi, se bodo države, ki hočejo zagotoviti mir, organizirale zunaj Društva narodov.

To stališče Litvinova je vznemirilo zlasti Anglijo in Italijo. V Angliji je vse kapitalistično časopisje proti naziranju Litvinova, češ, da bi vsaka angleška vlada, ki bi podprla to načelo, podpisala smrtno obsodbo angleškemu imperiju ter ojačala vpliv Francije. Edino glasilo angleške delavske stranke »Daily Herald« in še »Morning Post« zagovarjata Litvinov koncept. Če ne gre z Društvom narodov in ne s posebnim organom, ki bi forsiral razorožitev, potem je potrebna zveza držav, ki iskreno želi utrditi mir. To je edina pot mirovne politike.

Razumljivo je, da se Anglija in Italija upirata rešitvi razorožitvene vprašanja, ker imata svoje imperialistične namene, ki so se pojavljali na vseh dosedanjih mednarodnih konferencah. Pomisleki Anglije in Italije so onemogočali vsakršno pozitivno inicijativo.

Vznemirjenje pa se pojavlja tudi v Nemčiji. Odkar je Nemčija izstopila iz Društva narodov, je vedno bolj osamljena ter se boji popolne izolacije.

Načela, ki so se razpravljala na seji glavnega odbora, bodo prevečala tudi plenum razorožitvene konference. Za kaj se bo ta odločil, še ni gotovo. Vsekakor je pa novi problem razorožitvenega vprašanja zgodovinski dogodek.

Turčija se oborožuje

Kakor poročajo časopisi, je Turčija naročila na Japonskem deset novih križark za svojo vojno mornarico; več velikih podmornic, letal, modernih topov in drugega orožja. Japonska bo dobila za odplačilo dovoljenje, da sme zgraditi v Turčiji svojo industrijo. Račun za bojno orožje bo torej plačalo turško delavstvo.

Sestanek delegatov razorožitvene konference

Dne 29. m. m. so se zopet sestali delegati razorožitvene konference v Ženevi. Predsednik Henderson je obširno opisal razvoj tega vprašanja ter pozival k resnemu razmotrivanju problema. Če ni konferenca volje, da dela za razorožitev in mir, potem naj se razorožitvena konferenca razide in vrne mandat Društvu narodov.

Pomembno je, da se je tega sestanka udeležilo petnajst zunanjih ministrov raznih držav. To izpričuje, da raznim državnikom tekmovalje v oboroževanju že tudi ježi lase, ker vedo, da mora slediti dosedanji politiki ogromen usoden pokolj z neznanim izidom neglede na strahovito trpljenje in bedo človeštva, ki bi jo povzročila splošna vojna.

Konferenca se je udeležil tudi ruski zunanji komisar Litvinov, ki je na sestanku obširno govoril o položaju in o razorožitvenem problemu samem. Rekel je, da miru ne more biti, dokler je orožje. Mir je mogoč le brez orožja. Oboroženi mir je samo interval med dvema vojnama, ki pa obenem nasprotuje načelu Briand-Kelloggovega pakta. Potrebna je torej materialna razorožitev in s tem ustvaritev jamstva za mir. Potrebno je pa zahtevati še druge garancije v korist onih držav, ki nimajo agresivnih namenov, ne žele vojne, pa bi bile v primeru vojne napadene. Za pristanek razorožitve je potreben pristanek vseh držav, dočim za druge ukrepe v prid varnosti soglasnost vseh držav ni potrebna. Varnost bi se mogla doseči s paktom o definiciji napadalca. Univerzalni ali evropski pakt bi moral biti izpopolnjen s posebnimi regionalnimi pakti, to je poleg splošnega še od države do države.

To Litvinovo odločno stališče se domala ujema s stališčem Francije. Litvinov pravi dalje, da so se doslej mirovne konference sklicevale navadno po končanih vojnah, da razdele vojni plen. Po njegovem mnenju pa naj bi se razorožitvena konferenca pretvorila v permanenten organ, stalen odbor, ki naj skrbno zasleduje dogodke ter čuva varnost držav pred vojnami. V primeru grozeče vojne naj bi ta organ pozval vse države, ki jim grozi vojna nevarnost, da podpro po svojih močeh materialno in ekonomsko ogrožance. Rekel se bo, da ima te naloge Društvo narodov. Toda Društvo narodov se bavi z velikimi problemi, za to posebno vprašanje je pa neobhodno potreben poseben organ, ki bo imel nalogo vojno preprečiti.

Ne pozabite:

tekne ob
vsakem času!

Nastop Litvinova je pomemben, ker pomeni važen preokret ruske politike v najkritičnejšem trenutku. Litvinovo načelo je konferenca formalno sprejela in s tem preprečila nevarnost, da se konferenca za razorožitev sploh ukine.

Henderson je na podlagi teh raz-

govorov izrazil svoj optimizem, češ, da mora svet končno le uvideti potrebo jamstva za mir.

Mir bo zagotovljen končno takrat, kadar bodo te mednarodne korporacije razorožile kapitalizem in imperialistične sile, ki imajo domala diktatorično oblast v teh ustanovah.

Ruski dolgovi — Fašistična nesolidarnost

Ameriška »Prosveta« piše:

»Iz Washingtona poročajo, da je Rooseveltova administracija uvrstila tudi sovjetsko Rusijo med »defaltirane« dolžnike, to je take, ki nočejo plačevati svojih dolgov Združenim državam.

Sovjetska vlada odločno vztraja, da ne dolguje ničesar. Ona priznava le tiste dolgove, ki jih je sama naredila, noče pa biti odgovorna za dolgove ruskega carja, niti za posojilo, ki ga je najela Kerenskijska vlada.

Stvar ni malenkostna. Ako sovjeti prevzamejo odgovornost za carske in Kerenskijske dolgove Ameriki, bodo morali prevzeti tudi za vse ostale ruske dolgove iz vseh prejšnjih časov, ki znašajo milijarde. Če je to pravično, tedaj je pravično tudi to, da washingtonska vlada plača dolgove, ki jih je naredila rebelna konfederacija na jugu Združenih držav za časa civilne vojne pred 60 leti.

Amerika ni posodila ničesar sovjetom, torej nima nič terjati od njih. Carske Rusije pa ni več — ta je mrtva tako korenito kakor je mrtva konfederacija na ameriškem jugu.

Ameriške terjatve carskih dolgov in uvrstitev sovjetske Rusije med »defaltirane« države je ne le smešno, temveč tudi bedasto.

Nedolgo tega je ušla iz Nemčije vest, da so se grdo spopadli naciji iz Nemčije in naciji iz Avstrije blizu avstrijske meje na Bavarskem.

Več tisoč avstrijskih hitlerjevcev je pribežalo na Bavarsko, ko je Dollfussova vlada začela pestiti nacije v Avstriji. Bavarski naciji so svoje avstrijske brate sprejeli po bratsko in jim dali stan, kjer čakajo na invazijo Avstrije. Toda bratstvo ni ostalo neskaljeno. Avstrijski in bavarski na-

ciji so se nekaj sprli med seboj in zgrabili za orožje. Strelali so pokali kakor v turški vojni in ko je streljanje prenehalo in se je razkadil dim, je ležal na bojišču eden mrtev in štirideset ranjenih. Ostale avstrijske nacije — okrog 200 je bilo zavojevalnih — so pa bavarski bratci razorožili in zaprli.

To vest o »bratskem zagrljaju« hitlerjevcev iz Nemčije in Avstrije je Hitlerjeva cenzura spretno potlačila; noben list v Nemčiji ni smel poročati o tem.

Kako bi šele bilo, če bi prišli skupaj fašistični »bratje« iz Nemčije, Italije, Francije in Poljske?

Fašisti vsakega naroda so namreč najboljši ljudje, nad katerimi ne sme biti nikogar! — To potrjuje izjavi Hitlerjevega ministra za propagando dr. Jos. Goebelsa in Mussolinija.

Dr. Goebels je pred kratkim rekel, da delo nemških nacijev je »historična, pionirska misija za ves civilizirani svet...« To pomeni, da so Hitlerjevi pristaši na čelu vse civilizacije...

Mussolini je pa rekel dne 21. aprila: »Noben narod na svetu ne stoji danes tako visoko kakor stoji italijanski narod, ki je v svoji disciplini, znanju in odločnosti dosegel najvišjo stopnjo veličine...«

Ali ni bil Adolf Hitler zelen jeze, ko je čital gornje Mussolinijeve besede? In ni bil Mussolini bled ko stena, ko je čital Goebelsove bahavščine, da so nemški naciji »pionirji velike nove civilizacije«?

Italijanski, nemški in avstrijski fašisti niso do danes pokazali nič drugega, kakor da so največji banditi v moderni zgodovini!

Hitlerizem bo kmalu doigral iz SA-čet 27000 članov izključenih

Francosko časopisje se obširno bavi z razmerami v Nemčiji in poudarja, da bo Hitlerjev režim kmalu doigral. V SA. oddelkih se čim bolj uveljavlja levo krilo, ki zahteva obljubljeno borbo proti kapitalizmu, medtem ko se kapital naslanja na Reichswehr.

Med člani SA. in SS. oddelkov vlada silno nezadovoljstvo, radi česar se opaža, da se med njimi vedno bolj širi marksistična ideja. »Führerji« so bili primorani doslej izključiti že 27.000 članov napadalnih oddelkov, ki so bili vsi poslani v koncentracijska taborišča.

V Franciji računajo, da bo že v jeseni prišlo v Nemčiji do preobrata.

Za Prago dovoljena 50% nižana voznja

Maribor, dne 1. junija.

Uredništvo »Delavske Politike« je pravkar prejelo od slavnostnega odbora III. Delavske olimpijade Češkoslovaške v Pragi obvestilo, da bodo imeli vsi naši udeleženci za slavnosti od 3. do 8. julija t. l. 50 odst. znižano vožnjo po železnicah Češkoslovaške republike. Ugodnost tega znižanja bo veljala od 20. junija do 31. julija t. l. S tem se tudi voznja po železnici v Prago znatno zniža. Kdor se še ni odločil, se mora takoj javiti potom »Svobode« in plačati za slavnostni znak Din 50.— Obenem opozarjamo udeležence, da je možna dvojna zveza z brzovlakom, in sicer iz Maribora popoldne ob 16. uri, ki pride zjutraj okrog 7. ure v Prago, ali pa z osebnim vlakom zjutraj ob 7. uri iz Maribora do Graza, odkoder pelje okrog 9. ure naprej brzovlak preko Linza, ki je okrog pol 23. ure v Pragi.

Doma in po svetu

Mala antanta za sprejem Rusije v Društvo narodov. Iz Ženeve poročajo, da so se zunanji ministri male antante izrekli za sprejem Rusije v Društvo narodov.

Dunaj postaja krščanski. Pod gornjim naslovom je »Slovenec« z dne 30. maja t. l. objavil naslednjo vest: »Letos je prelo zakrament sv. birme na Dunaju okoli 21.000 otrok t. j. 800 otrok več kot lani. Ta dvig števil birmancev je pripisovati povratku v cerkev, ki se vedno bolj množi po februarjskih dogodkih.« — »Slovenec« je pozabil k temu pripomniti, da je poleg 800 novih birmancev na Dunaju še okoli 2000 svežih gomil, med katerimi se nahaja tudi grob težko ranjenega delavca Münichreiterja, ki je bil obešen pri februarjskih dogodkih. Torej vsestranski napredek v deželi krščansko socialne obnove!

Celjska »Deutsche Zeitung« in nemški fašizem. Celjski Nemci so še vedno zakrknjeni buržuji kakor so bili za časa Avstrije. V nemškem hitlerizmu vidijo vzrok nove nemške življenjske sile ter silno zamerijo Avstriji, da se otresa pobratimije z Nemčijo. Tudi mi priznavamo, da ima nemški narod pravico do združitve vsega naroda. Pravtako je pa tudi resnica, da se vsi narodi boje oholega nemškega militarističnega imperializma, ki še ni zamrl. Krivo pa je mnenje, da je hitlerizem vzrok nove življenjske sile. Hitlerizem je reakcija, povratek v srednjeveško dobo roparskih vitezov, ki ne odgovarja današnjemu razvoju. Njegov absolutizem, ki ni nesel boljših socialnih razmer, je le priprava na radikalnejši socialni preobrat. Tega gospodje okoli celjskega lističa ne vedo, pa zagovarjajo v svoji sebični naivnosti — kapitalistično reakcijo. — Skoraj popolnoma so v tem enaki našim »klerikalcem«, »demokratom« in plavim narodnim socialcem.

Kako plačuje Madžarska učitelje. Ogrski šolski minister Homan je poročal, da analfabetizem na Ogrskem narašča. Učiteljev manjka. Nastaviti bi jih morali 547, da bi prišel en učitelj na 80 učencev, 1208 pa da pride 70 učencev na učitelja. Okoli 5400 učiteljev že en ali dva meseca ni prejelo plače, nad 2000 jih je pa, ki plače že dalje časa niso prejeli.

Radikalizem med fašisti v Nemčiji. Mnogo mladih Nemcev je pogнала v Hitlerjev tabor beda. Ker pa izprememba režima ni prinesla socialnih olajšav, postaja fašistična množica bolj in bolj radikalna v svojih zahtevah. Predvsem se je začela obsežna akcija med fašisti proti aristokraciji (plemstvu). Posebno se odlikuje v tej akciji fašistično mladinsko gibanje, ki mu načeluje propagandni minister Goebels.

Alli si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Tone Maček:

75

Slučaj Kumberger

»Da, dragi moj,« ga je poučeval Kurent, »rudnik je popil ne samo studenec, ampak je požrl tudi celo vas. Dobro se še spominjam, ko sem prvič kot mlad fant začel delati doli v rudniku, še preden sem šel na Gornje Štajersko in v Nemčijo, je bila na tem mestu še živahna in cvetoča vas, s šestimi trdnimi kmetijami. Imenovala se je Hrastnik in je gospodovala nad vso dolino, po kateri se je začela širiti rudniška naselbina, ki je po tej vasi tudi dobila svoje ime. Med košatimi sadnimi drevesi so se tu belile prijazne kmečke hiše, stali so tu skednji, polni žita in krme, hlevi so bili polni živine, po planoti in po nasprotni strani brega so se raztezala skrbno obdelana polja in višje gori sočne senožeči. Ljudje so bili tu še takrat srečni in zadovoljni in od pobočij se je v poletnem času razlegalo veselo petje koscev in žanjic.

Pa so prišli nekoč doli v dolino, kjer so imeli hrastniški vaščani svoje pašnike, ki jih je napajal potok Boben, neki tuji gospodje, ki so začeli meriti zemljo vzdolž in počez. In delavci so prišli z njimi s krampi in lopatami, ki so na več mestih začeli razkopavati zemljo, kakor da iščejo zaklad.

Hrastniški vaščani so se čudili, še bolj pa so se čudili, ko so se tuji gospodarji nekega dne po-

trudili celo sem gorj v vas. Govorili so čuden jezik in nihče jih ni razumel. Samo dva sta bila med njimi, s katerima so se mogli sporazumeti. Vaščani so strmeli. Tuji so želeli kupiti njihove pašnike doli za potokom. Koliko da zahtevajo zanje. Tam doli hočejo bogati tuji postaviti tovarno in še kaj drugega. Denar bo prišel v dolino. Gospodje dobro plačajo.

Kmetje so nekaj časa molčali in se spogledovali, potem pa se je oglašil mladi Mokrač, tisti, ki je služil svoj čas cesarju v Dunajskem Novem mestu pri dragoncih in je pozneje, ko je prevzel gospodarstvo po očetu in se oženil, ob nedeljah rad posedaval po gostilnah na Dolu in na Brnci in je prišel čestokrat šele v pondeljek domov, da so sosedje že z glavami zmajevali nad njim:

»Zakaj pa ne, če gospodje dobro plačajo, jim jaz svoj del že prodam; in imenoval je kar nesramno visoko ceno, ki je vaščanom kar sapo zaprla.

Tolmača sta povedala gospodom, kaj kmetje zahtevajo za zemljo. Vsi so pričakovali, da se bodo sedaj obrnili in odšli, a nič takega se ni zgodilo. Izmenjali so par nerazumljivih besed in pokimali. Ni bilo videti, da bi kaj dosti ugovarjali. Tolmača sta vzela iz svojih torbic papir in pisala in sta začela sestavljati pogodbo. Ko so videli kmetje v Mokračevih rokah šop pravih, pisanih

bankovcev, so pristopali drug za drugim in podpisovali pogodbe v prodaji svojih parcel. Le stari Gruntar se ni dal premamiti. Spočetka je skušal svoje sosedje odvrniti od prodaje:

»Dobro premislite kaj delate. Že dosedaj nismo imeli preveč krme in paše. Če prodamo pašnike, bomo morali prodati tudi del živine. Nadomestila v bližini nimamo. Višje gori je hrib skalovit. Denar ima kratek rep. Zmanjkalo ga bo s pašniki vred.»

Pisani bankovci so pa imeli večjo moč ko njegove besede. Prodajali so drug za drugim. Hudovali so se samo nad Mokračem, zakaj ni imenoval še večje vsote. Tuji bi gotovo plačali še več. Saj niso niti najmanj »gliali«. Tudi Mokraču je že bilo samemu žal, da ni rekel še enkrat toliko. Toda, beseda je padla, pogodba je podpisana. Vseeno bi v navadnih razmerah ne dobil toliko niti za celo posestvo.

Končno je ostal ob strani edino še Gruntar. Vsi so mu prigovarjali, naj še on proda. Ostal pa je trden, kakor pristna kmečka grča. Gospodje so mu nazadnje ponujali še enkrat toliko ko drugim. Bilo jim je neprijetno pogrešati ravno njegove parcele, ki je ležala na najugodnejšem delu zemljišča in bi jo težko pogrešali. Gruntar je pa samo zamahnil z roko:

(Dalje prihodnjic.)

Oto Bauer Vstaja avstrijskih delavcev njeni vzroki in posledice

Prevalja Talpa

Kar danes potrebujemo v Avstriji in kar je treba organizirati, ni seveda več ogromna organizacija množic s stotisoči člani. Pač pa bo morala nastati organizacija trdno povezanih skupin, ki bodo morale biti sposobne, da bodo znale prosvetiti množice v obratih in med brezposelnimi, nanje vplivati in jih voditi v nove borbe.

Najprej bo treba preprečiti, da ne pride delavstvo pod tuje vplive. Ni se nam bati, da bi mogla gospoda Dollfuss in Fey pridobiti delavce zase. Delavstvo je že pred 12. februarjem sovražilo gospode, ki so uničili naše pravice do svobode in odpravili naše socialne prodobitve. In delavstvo šele sedaj prav sovraži morilce žen in otrok, ki so namerili težke topove na občinske hiše. Mnogo večja pa je nevarnost, da bi se ne zanesel med delavstvo nacionalni socializem. Že ob koncu boja so rekli nekateri dumajski delavci: »Sedaj nam ne preostane nič drugega, kakor da se skupno z nacijo borimo proti Dollfussu.« Marsikateri delavec si danes misli: »Če nam naciji obljubijo, da bodo obesili Dollfussa in Feya, potem gremo z njimi!« V tem pa je resna nevarnost. Naša prva

naloga je, da se proti njej borimo.

Ne pozabimo, kaj je Hitler napravil v Nemčiji! Smrtni sovražnik nemških delavcev je tudi naš sovražnik. Delavstva ne sme še tako sveta, še tako pravična jeza do malih tiranov v naši deželi zapeljati, da bi pomagalo okrvavljenemu velikemu despotu tretjega carstva do vlade nad Avstrijo. Treba je napraviti vse, da se prepreči razširjenje nemškega nacionalnega socializma med avstrijskim delavstvom.*

Toda razen te najbližje naloge bo morala socialna demokracija v Avstriji izpolniti v bližnjem času še velike zgodovinske naloge.

Diktatura Dollfussa in Feya ne bo dolgo trajala. Hitler se je lahko opiral na povezano vojaško organizacijo SA in SS oddelkov, Mussolini na črne srabce. Avstrijski fašizem nima tako močne fašistovske organizacije. Zato pa ima — Domovinsko fronto. Toda v njej nišo ne ljudje, kakor v SA, niti ni v njej črnosrajčnikov. Domovinska fronta je godlja judovskih buržujev, ki se boje Hitlerjevega antisemitizma, monarhističnih aristokratov, klerikalnih malomeščanov, heimwehrovcev, ki se dnevno upirajo Dollfussu, skušajoč iz njega čim več izsiliti, pristašev ostnärkische sturmscharen, ki so bile organizirane proti heimwehru, končno velikega dela revčkov, ki so napol naciji, napol socialni demokrati, ki nosijo rdeči-

*) Kakor kažejo dogodki zadnjih mesecev, je Bauerjev strah odveč: avstrijsko delavstvo je ostalo sebi zvesto. — Opomba prevajalca.

belo-rdeči znak samo zato, da ne izgube dela ali da bi dobili delo. Taka izmalichenost, ki nima v sebi nikakega ognja, pač ne more biti opora trajnejši fašistovski diktaturi.

Med krščansko-socialnimi kmeti in malomeščani na eni in aristokrati, ki poveljujejo heimwehru, na drugi strani obstoje silna nasprotstva. Drug proti drugemu kujejo spletke. Drug proti drugemu se oborožujejo. Fašistovska diktatura se še prav lahko konča z medsebojnim bojem med samimi fašisti.

Razpad avstrofašistovske fronte v dve medsebojno se boreči skupini nam utegne prav kmalu ponuditi priložnost, da ta boj izkoristimo, če bomo na to le pripravljeni.

Toda, četudi avstrofašistovska fronta ne bo razpadla, četudi bo gospod Dollfuss še nadalje zvesto izpolnjeval povelja gospoda Feya in se bodo krščansko-socialni kmetje in malomeščani ubogljivo uklonili aristokratom in generalom, ki poveljujejo heimwehru, ima vendar avstrofašizem še prav nevarnega nasprotnika. Sovražstvo množic, ki ga je ustvarila krvava zadušitev vstaje, bo ojačila nacionalni socializem. Prepoved naše stranke, predvsem pa naših mladinskih organizacij, je podrla jézove, ki so še zavirali rjavo poplavo. Lahko se še zgodi, da bodo današnji zmagovalci pred nacionalnim socializmom iskali pomoč in rešitev še pri — premagancih.

(Konec prihodnjič.)

ditu starišem popolne utehe, ker otroci prevzamejo glavni del tega nezadovoljstva na sebe. Vzgojeni od take matere postanejo tudi oni pomanjkljivi, ako se pa dvignejo iz samih sebe, kar se redkokdaj dogaja, omalovažujejo svoje stariše ter jim povzročajo s tem največjo toda zasluženost.

Navada pripomore, da se zakonca prilagodita takemu življenju, ki bi sicer bilo nezno.

More se tudi vprašati: More li današnja priprosta ženska, zlasti v južnih in nekaterih krajih zapadne Evrope, biti družice inteligentnemu in izobraženemu možu?

Ne more biti, ker je preveč površna in

ker posveča premalo pažnje svojemu duševnemu življenju.

Ako se je taka ženska naučila nekoliko poklonov in konvencionalnih (družabnih) fraz in morda kakega tujega jezika ter morda brenka na kakem glazbilu in se zna šopiriti v oblekah sešitih od kakega pariškega krojača, se smatra za izobraženo in vredno moža intelektualca. Je pa ravno nasprotno. Taka žena je bolj nazadnjaška od kmečke ženske, ker je njena sposobnost za samostojno presojanje, s katerim priroda obdaruje vsakega zdravega človeka, vključena v ceremonielne okove zunanosti.

(Iz ankete v »Jadr. dnevniku«, č. B.

Mariborski „Ogenj“ zboruje

Stavbeni fond za krematorij. — Predsednik beograjskega »Ognja« dr. Kujundžič na zboru

V sredo, dne 30. majnika t. l. je imelo mariborsko društvo za upepeljevanje mrličev »Ogenj« svoj drugi letni občni zbor v dvorani hotela »Zamorec« ob prav čedni udeležbi članstva.

Udeleženci so bili posebno prijetno presenečeni, ko je prišel med nje tudi zastopnik beograjskega bratskega društva »Ognja« njegov ustanovitelj in predsednik zdravnik dr. Kujundžič. Bil je iskreno pozdravljen. On je prvi juoslovanski bojevnik za idejo upepeljevanja mrličev, ki je ravno pred 30. leti ustanovil »Ogenj« v Beogradu.

Predsednik »Ognja« dr. Avg. Reisman se je najprej spomnil 3 umrlih članov, ki so bili upepeljeni v krematoriju bratskega društva »Flamme« v Grazu. Nadalje je predsednik opozoril na zanimive izkopsne pepelnih žar v Koroškem predmestju, ki se nahajajo sedaj v mariborskem muzeju in so najboljši dokaz, da so bili naši predniki že nekako pred 2000 leti v Mariboru toliko duševno zreli, da so uvideli najpametnejšo, najhigijeničnejšo in tudi najbolj estetično poslovitev umrlih od tega sveta, to je z upepeljivijo njih telesnih ostankov. Ideja upepeljevanja se vztrajno širi, zlasti v kulturnih državah, posebno v Čehoslovaški republiki, kjer imajo že 12 krematorijev. Pa tudi v Nemčiji so celo ob novem režimu prevzeli kremacijo z vsvo odločnostjo in imajo sedaj že 112 krematorijev, in reakcionarna Avstrija 5.

Članstvo mariborskega »Ognja« se je dvignilo na lepo število 154, ki imajo z vplačano mesečno članarino 15 Din potom naše zveze z graško »Flamme« zasigurno upepeljitev, pogreb in sploh vse stroške, ki so v zvezi z upepeljivijo. Marib. »Ogenj« je dosegel s tem kot prvi v državi popoln uspeh in začel takoj z realnim udejstvovanjem.

Odično sta podpirala naše delovanje lista »Delavska Politika« in »Volksstimme«, pa tudi »Slovenski Narod« v Ljubljani je ponovno sprejemal naša poročila. Želeli bi, da nas v tej smeri podpirajo tudi vsi ostali resni napredni časopisi.

Tajniško poročilo je podal tajnik Goimír Jelenc, blagajniško blagajnik Anton Hlešč in dopolnilno podpredsednik Pelikan, nakar je imenom nadzorstva predlagal Jelen absolutorij. Z malimi spremembami je bil soglasno izvoljen stari odbor, s predsednikom dr. Avg. Reismanom.

Sledilo je daljše živahno in nadvse zanimivo poročilo beograjskega gosta predsednika g. dr. Kujundžiča, ki je v duhovitem govoru podal kratko sliko njegovega 30letnega boja za propagando ideje upepeljevanja mrličev v Juoslaviji in zgradbo krematorija v Beogradu. Njegov trud se bliža uspehu. Občina Beograd je že odredila primeren prostor za krematorij na svojem novem pokopališču, enako celo občina v Skoplju. Našel se je celo mecen, ki je določil

1 milijon dinarjev za zgradbo krematorija v Beogradu.

To je pokret beograjskih pristašev »Ognja« silno učvrstilo ter so mogli znižati članarino na Din 1.— mesečno in idejo na ta način res spopularizirati.

Pa tudi mariborski »Ogenj« si je lani ustvaril svoj stavbeni fond za zgradbo krematorija v Mariboru.

Esperanto

Esperantsko-srbohrvatski slovar. Srbohrvatski esperantisti in obiskovalci esperantskih tečajev že zelo dolgo pogrešajo večji slovar esperantsko-srbohrvatski, ker je zadnji bil že pred leti razprodan. Kolikor smo mogli doznati, se nahaja tak slovar že popolnoma izgotovljen v rokopisu v Beogradu (Živanović), medtem ko bo drugi skoraj gotov v Zagrebu (Mavro Spicer). Ko je to veliko delo že skoro dovršeno na dveh krajih, v Beogradu in v Zagrebu, tedaj se je pa iznenada pojavil na knjižnem trgu v založbi Omer Šehića v Sarajevu slovar, obsegajoč oba dela (esp.-srb.-hrvaški in narobe), katerega je uredil Nikola Lisac. Ta slovar je pa za delavstvo jako slab. Razdeljen je namreč na tri dele, torej nekaj popolnoma svojstvenega. V prvem delu se nahajajo brez prevoda samo besede internacionalnega izvora. Pri praktični uporabi se izkaže to kot težko uporabno, ker delavci večinoma niti ne znajo, katere besede so internacionalnega izvora, še manj pa vedo njihov smisel. Razen tega je namesto esperantskih črk tiskarna kratkoma uporabila dve črki kakor: ch, gh itd., kar je pa danes po 40-letnem obstoju esperanta že nedopustno in otežava delavcem učenje. Končno se pa nahaja v slovarju tudi mnogo tiskovnih napak. V naši državi imamo »Jugoslavenski esperant-

ski institut«, ki je bil ustanovljen za časa kongresa v Beogradu, ki bi moral biti obveščeno o vsem, kar je v zvezi z izdajanjem esperantskih učil in tako ne bi prišlo do tega, da se tri osebe bavijo z sestavljanjem slovarjev, od katerih je pa, kakor izgleda, izšel najslabši. Dolžnost instituta bi bila, če bi bilo le količjak sodelovanja med esperantisti, da opozori ostale urejevalce na to, da se isto delo vsi že drugod. Tako bi bilo prihranjenega mnogo dela in jeze, ljudje pa bi si prihranili denar za nakupovanjem knjig. Spomnili smo se na to sedaj, ker smo čitali z vadnjem »La suda stelo« iz Maribora, da bo v kratkem izšel zelo praktičen učbenik esperanskega jezika. Koliko je nam znano, je bil neki drugi učbenik za Slovence prirejen po prof. Modrijanu iz Trbovelj, ki pa še do danes ni bil tiskan. Ali ne bi bilo dobro, da bi se tudi tukaj stvar predala Institutu, ki bi pregledal znanstveno oba dela, nakar bi šele odobril izdajo enega ali drugega?

Krajevni medstrokovni odbor v Sušine-Gjurdenovcu je organiziral tečaj esperantskega jezika, ki se je začel dne 26. aprila. Vodi ga s. V. Premuž iz Osijeka in obiskuje ga 70 sodrugov.

Sport

ISSK Maribor : DSK »Svoboda« 2 : 1 (1 : 1). V nedeljo sta se srečala na zelenem polju v prijateljski tekmi »Maribor« in »Svoboda«. Za to tekmo je vladalo med sportno publiko veliko zanimanje. Obe moštvi sta nastopili nekompletni, kar priča zgornji rezultat, ki bi bil lahko tudi obraten. Tekma je bila lepa, hitra in zelo napeta. Že v začetku »Maribor« močno pritisne in iz kota doseže goal in s tem vodstvo. »Svoboda« se oprostí klesč in ostane igra odprta. V 30. minuti doseže »Svoboda« kot, ki ga Strnad izrabi in z glavo pošlje žogo v mrežo. Z neodločenim rezultatom gredo moštvi v odmor. Drugi polčas sta se obe moštvi borili za zmago. V tem delu igre je imela »Svoboda« nekoliko več od igre, vendar ni mogla doseči gola radi velike smole napadalne vrste. »Maribor« je v zadnjih minutah dosegel vodstvo z lepim golom, ki je padel iz 16-metrovke. Po poteku igre je neodločen rezultat pravilnejši. Sodil je g. Vesnaver dobro in v obojestransko zadovoljstvo. V predtekmi je porazila mladina »Maribora« »Svobodo« s 5 : 2 (3 : 1). S. M.

CENE GOVORE!

Plašči za dame že od Din 190'-.
Obleke za moške že od Din 170'-.
Obleke za fante že od Din 60'-.

Dosežen je naš cilj — Oblekli smo vse ljudi dobro in poceni!

Prepričajte se o vsem brezobvezno v naših prodajalnah

TIVAR-OBLEKE

Najboljši cviček

iz Gadove pači ter pristna štajerska vina toči

VINARNA A. BRIŠKI

Ljubljana, palača „Grafika“.

LEGAT

SPECERIJA
DELIKATESE
ZAJTRKOVALNICA

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA 28

Nabirajte nove naročnike